IV, №1008 2

ун. библиотека
ПЛОВДИВ
Цар. Инв. № 142
1946

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДѢЛИЕТО И ДЪРЖАВНИТѢ ИМОТИ
ИНСТИТУТЪ ЗА ЗАЩИТА НА РАСТЕНИЯТА

СЛЕДЪ КАТО ПРОЧЕТЕШЪ ТОВА УПѫТВАНЕ, ПРЕДАЙ ГО НА ПРИЯТЕЛИТѢ СИ ЗА ДА ГО ПРОЧЕТАТЪ И ТѢ.

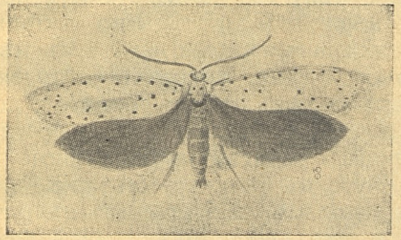
УПѫТВАНЕ № 25

Второ издание

Ябълковъ молецъ (майски черъвъ)

Hyponomeuta malinellus Zell

Единъ отъ твърде сериознитѣ непрятели на ябълковитѣ дървета е гѫсеницата, позната съ името *ябълковъ молецъ* или *майски черъвъ*. Последното название тази гѫсеница е получила, защото вреди главно презъ м. май. Всѣки овощарь и притежатель на ябълкови дървета е забелязвалъ и познава ябълковия молецъ по характернитѣ му гнѣзда отъ бѣла паяджина, въ която сѫ оплетени младитѣ листа на ябълковитѣ дървета, между които се намиратъ неговитѣ гѫсеници. Последнитѣ принадлежатъ на една малка бѣла пеперуда, съ копринена лъскавина, преднитѣ ѝ криле отъ горе иматъ 18—20 малки черни точици, разположени въ три неправилни надлъжни реда. Разперена, тя едва достига 15—20 мм. (фиг. 1.).

Фиг 1. Ябълковъ молецъ, пеперуда. Уголѣмена 3 пѫти. (Ориг. рис.)

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА ПЛОВДИВ

Животъ и развитие. Пеперудата се появява презъ м. юний; известно време тя прекарва въ тревата, следъ което наново преминава по ябълковитѣ дървета, като презъ деня се крие между клончетата, кацнала по долната страна на листата, отъ кѫдето само при силно разклащане може да се прогони, нощемъ тя е твърде подвижна и често попада около лампитѣ въ жилищата. Следъ две седмици отъ появяването имъ, пеперудитѣ се оплодяватъ и женската започва да снася съвсемъ малки, жълтеникави, яйца. Това става къмъ края на юний и началото на юлий. Яйцата сѫ събрани въ малки, неправилни закрѫглени купчинки, съ диаметъръ 4—5 мм. здраво прилепени къмъ кората и отгоре сѫ покри-

ти съ тънко щитче отъ жълтъ, затвърдяващъ на въздуха слизъ, който ги запазва отъ неблагоприятни външни влияния. Въ отдѣлнитѣ купчинки има 15—70 яйца. Следъ десетина дни, отъ снасянето на яйцата щитчето придобива червенъ цвѣтъ, а следъ още толкова време получава цвѣта на окржжаващата кора и мъчно може да се забележи. При много силно нападнатитѣ дървета върху едно само клонче могатъ да се намѣратъ нѣколко купчинки съ яйца. Тѣзи щитчета съ яйца се намиратъ върху гладката кора на младитѣ, предимно 1—2 годишни клонки, много близко до листнитѣ пжпки. Слѣдъ около 1 месецъ отъ снасянето на яйцата (кжмъ началото на августъ) се излюпватъ млади гжсенички, които оставатъ подъ щитчето и тамъ зимуватъ, като могатъ да издържатъ и най-голѣмия студъ. Скрити подъ щитчето, тѣ прекарватъ около 9 месеци и при настжпване на пролѣтьта първоначално изядатъ яйчнитѣ черупки, а слѣдъ това слабо нагризватъ и кората подъ себе си. Щомъ температурата се повдигне гжсеничкитѣ пробиватъ сжвсемъ малка дупчица на щитчето и излизатъ на вънъ. Това става обикновено къмъ срѣдата на априлъ или малко по-късно. Току що излѣзлата изъ подъ щитчето е дълга 1 мм., съ възжълтъ цвѣтъ, Ако пжпкитѣ не сж още разлистени, то гжсеничкитѣ се втикватъ въ нѣжнитѣ имъ части и се хранятъ съ тѣхъ. Но щомъ се появятъ листата, тѣ преминаватъ вжтре въ тѣхъ, между горната и долната кожица, и се хранятъ съ мекото (паренхима) на листата. Презъ този периодъ гжсеницитѣ водятъ скритъ животъ въ вжтрешностьта на листата. Листа, въ вжтрешностьта на които има гжсенички на ябълковия молецъ, се познаватъ въ началото по тѣхната подутость, а по-късно и по кафявитѣ петна къмъ върха имъ, които постепено порастватъ къмъ дръжката на листа. По тѣхъ и по тѣхното количество се сжди за присжтствието и за степеньта на появяването на ябълковия молецъ. Ако гжсеницитѣ изядатъ паренхима на единъ листъ тѣ преминаватъ на другъ съседенъ. Живота на гжсеничкитѣ въ вжтрешностьта на листата (къмъ края на априлъ и началото на май) трае между 7—10 дни, Нападнатитѣ по този начинъ листа изсъхватъ. Укрепнали значително, гжсеницитѣ напущатъ вътрешностьта на листата (обикновено това става прѣзъ последнитѣ дни на априлъ и първитѣ нѣколко дни на месецъ май, въ зависимость отъ мѣстнитѣ климатични условия.) Прѣзъ този моментъ гжсеницитѣ достигатъ до 5 мм., иматъ жълтеникъвъ цвѣтъ, съ два реда черни точки отъ дветѣ страни на тѣлеснитѣ членчета и съ кафява до възчерна глава. Веднага щомъ гжсеничкитѣ излѣзатъ на вънъ отъ листата и започнатъ да водятъ открытъ животъ, тѣ оплитатъ листата съ гжста мрежа отъ тънки бѣли нишки, подъ които живѣятъ обществено. Така оплетенитѣ съ паяджинки листа представляватъ гнѣздото на гжсеницитѣ на ябълковия

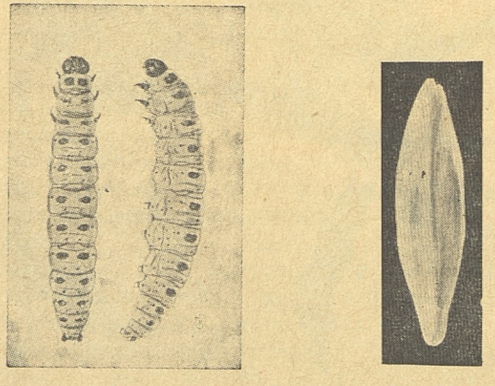
молецъ. Въ него тѣ се движатъ по нишкитѣ и изяждатъ почти изцѣло листата, като оставятъ само тѣхнитѣ жилки и кожица (фиг. 2). Слѣдъ като изедатъ намиращитѣ се въ гнѣздото имъ листа, тѣ оплитатъ нови листа и по този на-

Фиг. 2. Гнѣздо съ гжсеници и пашкули на ябълковъ молецъ. Естествена голѣмина. (Оригинална рисунка).

чинъ постепено разширяватъ гнѣздото си. Унищожението на листата отъ гжсеничкитѣ започва отъ къмъ върха на клонитѣ и отива на вжтре. Слѣдъ като изедатъ листата на единъ

клонъ гѫсеницитѣ преминаватъ на съседния, като по сѫщия изяждатъ и неговитѣ листа. Постепено гѫсеницитѣ нарастватъ и ставатъ все по лакоми. Когато сѫ появени масово, отдѣлнитѣ тѣхни гнѣзда се сливатъ заедно и цѣлото дърво изглежда омотано въ паеджина. Въ такива случаи всичкитѣ листа на дърветата биватъ изядени за кратко време и дърветата изглеждатъ като оголени и покрити съ сиво-бѣла тъкань, между която се намиратъ останкитѣ отъ листата, покрити съ гѫсенички и екскременти. Прѣзъ този трети периодъ отъ живота на гѫсеничкитѣ който е най-дълъгъ, тѣ причиняватъ най-голѣми поражения на ябълковитѣ дървета. Този периодъ обхваща почти цѣлия м. май. Прѣзъ този периодъ гѫсеничкитѣ претърпяватъ четири съблича̀ния на кожичкитѣ си. Следъ третото си съблича̀не тѣ се хранятъ най-усилено и достигатъ пълното си развитие; тогава тѣ иматъ дължина 14—18 мм. Тѣлото имъ е вретеновидно, съ свѣтложълтъ или жълто-зеленъ цвѣтъ и съ 8 чифта жълто-оцвѣтени крака. По дължината на гърба имъ има два реда отъ по 10 закрѫглени петна. На предпоследното пръстенче петната сѫ като малки точици. Главата и гръдното щитче сѫ лъскаво черни (фиг. 3). Следъ като завършатъ развитието си, което става прѣзъ последнитѣ дни на май и първитѣ дни на юний, гѫсеничкитѣ започватъ да си образуватъ пашкулчета въ които какавидиратъ. Това става къмъ 27—30 день отъ излизането имъ отъ вѫтрешността на листата. Завиването на пашкулчетата става задружно, като гѫсеничкитѣ се групиратъ една до друга, затова и тѣхнитѣ пашкули сѫ прилепени плътно единъ до другъ и групирани въ пакетчета отъ по нѣколко стотинъ и даже хиляди. Пашкулитѣ сѫ бѣли, непрозрачни, вретеновидни, дълги около 12 мм. и се намиратъ въ паяджината на гнѣздото (фиг. 2 и 3). На третия день следъ образуването на пашкулчето, намиращата се въ него гѫсеница се превръща на жълто-червена какавида, но преди това тя съблича още веднъжъ кожицата

Фиг. 3. Отъ лѣво гѫсеница на ябълковъ молецъ гледана отгоре и отъ страни, уголѣмена два пѫти. Отдѣсно пашкулъ, уголѣменъ три пѫти. (Оригинална рисунка).

си. Следъ две седмици се появява пеперуда, която следъ още две седмици се оплодява и започва по посочения вече начинъ да снася яйца.

Вреда и стопанско значение

Отъ изложеното до тукъ се вижда, че ябълковия молецъ вреди самъ като гѫсеница. Прѣзъ първия периодъ на своя животъ, скрита подъ щита, тя вреди рано напролѣть като стържи и изяжда кората подъ себе си, но тази вреда е съвсемъ незначителна. Прѣзъ втория периодъ на своя животъ, скрита подъ листата, тя вреди чрѣзъ изяждане на тѣхната вѫтрешность, чрѣзъ което причинява тѣхното изсъхване и опадване. Вредата прѣзъ този периодъ е по-значителна, но все пакъ пострадватъ само отдѣлнитѣ листа и само когато молецътъ е масово появенъ, пострадватъ по-голѣмъ брой листа. Прѣзъ третия периодъ, когато гѫсеничкитѣ живѣятъ на открито, врѣдата отъ тѣхъ е твърде голѣма, като при масовото имъ появяване за кратко време могатъ да бѫдатъ унищожени всичкитѣ листа на ябълковитѣ дървета, следъ което, ако гѫсеничкитѣ не сѫ достигнали пълното си развитие, нападатъ на цѣли колонии и плодоветѣ и ги изгризватъ.

Плодоветѣ на лишенитѣ отъ листа дървета не могатъ да узрѣятъ и падатъ преждевременно. Освенъ това, лишени отъ листата, ябълковитѣ дървета се стремятъ прѣзъ втората половина на лѣтото да се покриятъ на ново съ листа, което ги изтощава още повече, а това се отразява и върху прираста, който остава слабъ, и неможе да образува достатъчно и добри плодни пѫпки, а заедно съ това и плодове за следната година. Изтощавани така, дърветата, особено когато молецътъ се появи масово последователно нѣколко години по редъ (което особено се забѣлязва при сушеви, съ горѣщи лѣта години), нѣкои отъ дърветата може да отслабнатъ съвършено и да загинатъ, а други да бѫдатъ нападнати отъ други насѣкоми и най-вече отъ корояди, които предпочитатъ отслабналитѣ дървета.

У насъ, ябълковиятъ молецъ е повсемѣстно разпространенъ, и едва ли има градина, кѫдето да не се срѣща.

Почти всѣка година, въ едни или други мѣста въ страната, неговата гѫсеница се появява масово и причинява голѣми поражения на ябълковитѣ дървета, като унищожава голѣма часть отъ листата имъ, поради което той се приема за най-вредната пеперуда следъ ябълковата.

Срѣдства срещу ябълковия молецъ

Борбата съ ябълковия молецъ е много лесна и той може да бѫде отстраненъ напълно, даже и при масовото му появяване стига навреме и правилно да бѫдатъ употрѣбени посоченитѣ по долу срѣдства, отъ всички притежатели на ябълкови дървета

Механически срѣдства.

1. **Отстраняване и унищожаване на листата, въ вѫтрешностьта на които има гѫсенички.** За тази цель е необходимо напролѣть, следъ появяването на листата, да се преглеждатъ често ябълковитѣ дървета. Всички листа, въ които има гѫсенички и които се познаватъ по кафявитѣ петна, трѣбва да се събиратъ и изгарятъ. Това срѣдство трѣбва да се прилага докато гѫсеничкитѣ започнатъ да се хранятъ извънъ листата и да си образуватъ гнѣзда. Вмѣсто да се отстраняватъ нападнатитѣ листа, тѣ могатъ само да се пристиснатъ при кафявото петно, въ което се намиратъ гѫсеничкитѣ, чрезъ които последнитѣ ще се омъртвятъ.

2. **Отстраняване на гѫсеничнитѣ гнѣзда.** Това се постига чрѣзъ изрѣзване на гнѣздата съ помощьта на гѫсеничарски ножици, като всички изрѣзани гнѣзда се събиратъ внимателно веднага заедно съ гѫсеницитѣ, и се изгарятъ, защото, оставени по земята, гѫсеничкитѣ на ново се покачватъ по дърветата. За да немогатъ да паднатъ гѫсенички по земята и отъ тамъ да преминатъ по дърветата, добре е подъ тѣхъ, при изрѣзване на гѫсеничнитѣ гнѣзда, да се разтели платнище. По-добри резултати отъ това срѣдство се получаватъ, ако това се изпълва още въ началото, щомъ се забележатъ гѫсеничнитѣ гнѣзда, когато тѣ сѫ малки и пораженията не сѫ голѣми. Въ такѫвъ случай ще бѫдатъ изрѣзани и по-малко части на дърветата.

3. **Отстраняване и унищожаване на гнѣздата съ пашкулитѣ.** Това може да се направи като съ помощьта на дълга тояшка, съ кѫса вилка на върха, се отдѣлятъ пашкулитѣ отъ клончетата по които се намиратъ, или като се изрѣжатъ съ часть отъ клонкитѣ сѫ помощьта на гѫсеничарски ножици. Събранитѣ пашкули трѣбва да се обезвредятъ чрезъ изгаряне или като се заравятъ въ земята. Борбата срещу ябълковия молецъ чрезъ унищожаване на пашкулитѣ съ какавидитѣ не е за препоръчване и трѣбва по възможность да се избѣгва, защото при прибѣгване къмъ нея вече пораженията отъ гѫсеничкитѣ на молеца сѫ направени и въ такъвъ случай това срѣдство може да помогне само за намаление на молеца за следната година. Но не е изключено, една значителна часть отъ частично или напълно пашкулиранитѣ гѫсеници да сѫ били нападнати отъ паразити, отъ които и безъ това ще последва намаляване на този неприятель презъ следната година, а съ унищожаването на пашкулитѣ се унищожаватъ и самитѣ паразити и се попрѣчва тѣхната полезна дейность. Ето защо, борбата срещу ябълковия молецъ чрезъ механическитѣ срѣдства трѣбва да приключи още докато той е въ стадията на свободно живуща гѫсеница и то най-млада, когато по-лесно се постигатъ добри

резултати посрѣдствомъ пръскане и не трѣбва да се достига до борба стещу пашкулитѣ.

Нѣкои препоръчватъ да се поставятъ лепливи поясчета по стъблата на ябълковитѣ дървета, чрезъ което ще се попрѣчи да преминаватъ наново по дърветата падналитѣ отъ него по една и друга причина гѫсенички. Поставянето на лепливи поясчета по стъблото се оправдава само, когато трѣбва да се употрѣби и срещу други гѫсеници, минаващи презъ стъблото, защото падналитѣ и минаващи презъ стъблото гѫсенички на ябълковия молецъ сѫ само единчини.

Химични срѣдства

Парижка зеленина. Употрѣбява се въ водна смѣсъ съ гасена варь, съ която се пръскатъ листата на нападнатитѣ отъ молеца дървета. На 100 литри вода се взема 100 гр. парижка зеленина и 300 гр. негасена варь. За начина на приготовлението и употрѣблението на парижката зеленина е съобщено подробно въ издадения отъ Института хвърчащъ листъ № 12, озаглавенъ „Стомашни отрови срещу насѣкомитѣ“. При употрѣбление на водна смѣсь отъ парижка зеленина срещу гѫсеницитѣ на ябълковия молецъ, освенъ посоченото въ поменатия хвърчащъ листъ, трѣбва да се спазва още и следното. Пръскането трѣбва да става при силно налѣгане въ пръскачката, за да може струята отъ силни капчици, да проникне дълбоко въ самото гнѣздо на гѫсеничкитѣ и да засегне и омотанитѣ въ паяджина листа отъ него, чрезъ което ще се постигнатъ и много по-добри резултати. Освенъ това, пръскането трѣбва да се направи още щомъ излѣзатъ гѫсеницитѣ отъ паренхима на листата и се появятъ гѫсеничнитѣ гнѣзда, защото тогава тѣ сѫ малки и по-слабо оплетени съ паяджинки, а вредата отъ гѫсеничкитѣ още незначителна. Трѣбва да се пръскатъ главно ония части отъ дървото, кѫдето се намиратъ гѫсеничнитѣ гнѣзда. При нужда, ако молецътъ е появенъ масово, трѣбва да се направятъ две и даже три пръскания презъ 7—10 дни. Вмѣсто парижка зеленина, може да се употрѣбятъ и всички други арсенени съединения препоръчани срещу гризещитѣ насѣкоми (вж. хв. листъ — 12), които трѣбва да се употрѣбятъ въ умѣрени дози, защото гѫсеничкитѣ на ябълковия молецъ, въ сравнение съ другитѣ, нападащи листата на овощнитѣ дървета гѫсеници, сѫ лесно уязвими. Ялитѣ гѫсеници отъ напръскanитѣ съ арсенени съединения листа, ако сѫ току що излѣзли отъ паренхима умиратъ следъ нѣколко часа; 7-дневнитѣ следъ 1—2 дни, а 11-дневнитѣ—следъ 3—4 дни.

Изобщо парижката зеленина, както и другитѣ арсенени съединения сѫ най-сигурното срѣдство срещу ябълковия молецъ и тѣ трѣбва да се употрѣбяватъ винаги при неговото масово появяване.

П. Чорбаджиевъ

Овощари,

Болеститѣ и неприятелитѣ на земедѣлскитѣ култури намаляватъ силно вашитѣ доходи. Противъ много отъ тѣхъ науката е дала сигурни и евтини срѣдства. Съ малки усилия вие можете да се гарантирате противъ повреди отъ болести и неприятели и да увеличите доходитѣ си. Болеститѣ и неприятелитѣ по земедѣлскитѣ култури не се дължатъ на времето или на грѣшки въ обработката. Тѣ се причиняватъ отъ разни паразити, както тѣзи при човѣка и животнитѣ. Не оставяйте болеститѣ и неприятелитѣ да ви лишаватъ отъ плодоветѣ на вашия трудъ, а се отнасяйте редовно за съветъ до **Института за защита на растенията**, който дава съвети и упжтвания безплатно.

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА ПЛОВДИВ

Адресътъ на Института е:

ИНСТИТУТЪ ЗА ЗАЩИТА НА РАСТЕНИЯТА

Булевардъ „Князъ Симеонъ Търновски“ № 2 — София

Пощенска кутия № 238 Телефонъ 2-32-62

Материали за изследване, на тежесть до 500 грама, да се изпращатъ като мостра безъ стойность, като се придружаватъ винаги съ изчерпателна обяснителна бележка (освенъ отдѣлно изпратеното писмо).

4539 1939